

<https://www.synapze.se/2022/02/22/ukraina-fascism-eller-nagot-farligare/> Ukraina – Fascism eller något farligare?

22 FEBRUARI, 2022
AV LARS DRAKE

En aldrig tidigare artikel från ett opublicerat nummer av Ukrainabulletinen presenteras här med anledning av maktskiftet i Kiev 22 februari 2014 för åtta år sedan. Maktskiftet inleddes med fredliga protester som startade 21 november 2013 och kom att kallas Euromajdan. Det riktade sig mot att ukrainska regeringen sköt upp förhandlingarna om ett associationsavtal med EU. Artikeln argumenterar mot att det som skedde var en fascistisk kupp. Istället var det något farligare. Två nyliberala högerpartier och ett fascistparti som kunde komma till makten med hjälp av massdemonstrationer och högerextremt våld. Därtill genom att bryta med konstitutionen.

Motreaktionen blev Antimajdan som försvarade den folkvalda presidenten och tog till samma medel som Euromajdan genom demonstrationer och ockupationer av offentliga byggnader samt våld. På Krim ledde det till en folkomröstning som visade att folkmajoriteten där inte ville tillhöra Ukraina längre efter att den folkvalda presidentens störtats och våld riktades mot alla som stödde honom runtom i landet. Folkomröstningen var ett brott mot folkrätten då ryska soldater befann sig vid parlamentet på Krim när beslutet om folkomröstning togs.

Upproret mot maktskiftet tog sig andra former i Östra Ukraina. Här ville inte Ryssland stödja folkomröstningar i Donetsk och Lugansk och var mer avvaktande samtidigt som regeringen i Kiev vägrade dialog med upprorsmakarna och startade en så kallad antiterroristoperation för att med stridsvagnar bekämpa vägran att acceptera maktskiftet. Konfrontationerna ökade. Efter att en regeringsvänlig mobb inringat anhängare av mer federalt styre i en fackföreningsbyggnad i Odessa 2 maj och satt eld på byggnaden och 42 människor brändes inne eller dog när de hoppade

undan elden och misshandlades strömmade frivilliga från Ryssland till Antimajdanupproret i Östra Ukraina.

Den nya regeringen tog till allt mer militärt våld mot upproret och inringade de stora städerna Donetsk och Lugansk som besköts med raketer och artilleri. I det läget ingrep rysk militär i de bakre leden, av 1000 stridande som tillfångatogs av Ukrainiska sidan i striderna i detta läge var 10 tillhörande den ryska reguljära armén. Det följdes av en låst situation som varat sedan dess trots flera försök att nå framgångar inte minst för civilbefolkningen i de drabbade områdena. Beskedet att Ryssland nu erkänner de självutnämnda republikerna Donetsk och Lugansk är ett led i ett långt skeende där de mänskliga, ekonomiska, politiska och militära konsekvenserna av maktskiftet med hjälp av våld 2014 har en avgörande betydelse.

Det högerextrema våldet har också en betydelse efter maktskiftet. Senare har fascistpartiet Svoboda och inte heller det högerextrema Högra sektorn kommit över spärrgränsen i riksdagsval även om många högerextrema blivit ledamöter via enmanvalkretsar som populära kandidater på olika partiers vallistor.

Högerextremismen står inte stark i parlamentet och därför är det inte en fascistisk kupp som skett om än högerextrema grupper hade ett avgörande inflytande för att med våld bryta med avtal för ett ordnat maktskifte. Om det hade varit en fascistisk kupp hade omvärlden inte gett den sitt stöd på det sätt som nu skedde. Det folkliga inslaget i Majdanrevolten visar också att det som skedde inte var en elitär kupp även om det högerextrema våldet hade en avgörande betydelse i slutfasen. Vad det istället handlar om är att nyliberala högerpartier inte bara tar sig till makten med hjälp av högerextremt våld utan det högerextrema våldet fortsätter också på gator och torg, i vardagslivet och i offentliga institutioner. Denna kombination har blivit ett särskilt tydligt uttryck för en alltmer auktoritär och militariserad nyliberal politik som är en betydligt större risk att den sprider sig till andra länder än om en fascistisk regering kommit till makten.

Tord Björk

Ukraina – Fascism eller något farligare?

Från flera håll har det hävdats att det maktskifte som skedde i Ukraina 22 februari 2014 var en statskupp som förde en fascistjunta till makten. Men verkligheten är snarare farligare än så.

Argumentet för en fascistisk kupp var att den våldsamma delen av det folkliga upproret mot president Janukovitj organiserades snabbt och var väl förberett. Högra Sektorn, bestående av olika öppett nazistiska, fascistiska och ultranationalistiska grupper bildades redan 26 november 2013 med syfte att genomföra en revolution med våld om så krävdes, dagarna efter att fredliga protester startade. Till det fascistiska partiet Svoboda var också knutna kampgrupper beredda att ta till våld. Dessa två högerextrema grupper kom att leda den våldsamma upptrappningen av protesterna.

Redan den 1 december ockuperades Kievs rådhus och fackföreningarnas hus vid Majdantorget av dessa två grupper. Stora bilder av nazistkollaboratören Stepan Bandera hängdes upp utanför och i byggnaderna. Samma dag användes en bulldozer för att söka bryta igenom skyddet framför presidentpalatset. Det finns omfattande dokumentation om hur dessa grupper tränar och attackerar poliskedjor med påkar, pepparspray och kedjor under hela december och senare.

Framträdande blir dessa grupper först sedan kravallpolisen gått till attack mot fredliga demonstranter den 30 november och än mer efter den 19 januari då hårda straff för deltagande i demonstrationerna infördes. Högra sektorn uppmanar då till användning av molotovcocktails mot polisen. Våldet eskalerar och de första dödsfallen bland aktivister inträffar nu. Fascistgrupper stormar regeringspartiets högkvarter och dödar en av de anställda. Snart dödas också fler poliser. I de västra delarna av landet intar fascister administrativa byggnader och myndighetsrepresentanter misshandlas.

I Kiev söker kravallpolisen röja Majdantorget men misslyckas, med dödsfall på båda sidor. Högra sektorn blir därmed alltmer populär, som ett skydd mot polisen. Den 19 februari nås en kulmen; efter flera döda förhandlas en vapenvila fram. Men på morgonen den 20 februari bryter krypskyttar ur kampgrupperna vapenvilan och börjar skjuta på poliser. Kaos utbryter när polisen tvingas dra sig tillbaka upp mot regeringskvarteren; aktivister följer efter med molotovcocktails och en del gevär. Vad som händer sen går uppgifterna isär om: både aktivister och poliser dödas av krypskyttar både från oppositionsbehärskade och regeringsbehärskade byggnader. Majdanaktivister skyller på polisen, på presidenten och på Ryssland, men samtidigt uppger även västmedier som t.ex. BBC att det skjutits även från aktivistkontrollerat håll. Allt eftersom uppgifter kommer fram att även aktivister skjutits från Majdansidan så läggs utredningar ner eller drar ut på tiden. Olika besked kommer även från olika personer inom den nuvarande regeringen. Den första riksåklagaren för den nya regeringen, en fascist, anklagar Janukovitj, en efterföljande riksåklagare föreslår andra skyldiga medan bevismaterial försvinner.

Före massakern har fascister stormat vapenförråd i västra Ukraina, vilket Högra sektorn publicerar brett och förkunnar att de ska användas mot regeringen. Majdanupprorets kampgrupper som kallas självförsvarsgrupper leds av Andre Parubiy som är en av grundarna för fascistpartiet Svoboda. Han företräder under tiden för upproret partiet Fäderneslandet i parlamentet, den ledande kraften i oppositionen. Parubiy använder hotet om att använda de vapen som erövrats vid stormningen i sin förhandling med andra politiker, regeringen och med olika polisenheter för att få dessa att ge upp.

Samtidigt förhandlar oppositionspartierna och regeringen 21 februari tillsammans med EU i samråd med Ryssland om regeringsskifte i konstitutionell ordning, nyval och minskning av presidentens makt. Regeringen uppfyller sin del av avtalet genom att dra bort säkerhetsstyrkorna från regeringsbyggnaderna. Högra sektorn bryter avtalet omedelbart genom att besätta regeringskvarteren med sina

kampgrupper, omringar parlamentet där ledamöter misshandlas medan hotet mot presidenten gör att han flyr huvudstaden medan maktskiftet drivs igenom 22 februari mot den demokratiska konstitutionen.

Den nya regeringspolitiken

Den nya regeringen beslutar omedelbart, i enlighet med högernationell ideologi, om att avskaffa ryska som ett officiellt språk som kan användas i kontakt med myndigheter, vilket omedelbart ökar misstänksamheten i den hälft av landet där majoriteten talar detta språk. Efter internationella protester verkställs dock inte beslutet. För första gången efter andra världskriget utnämns också i Europa fascistiska ministrar: vice statsminister, försvarsminister, jordbruksminister, samt riksåklagare. Utbildningsministern och sportministern står de högherextrema nära. Ordförande i nationella säkerhetsrådet blir Andre Parubiy. De nya ministrarna visar snabbt var de står: Högra sektorn får 23 sommarturisthem av utbildningsministern, Parubiy ber EU definiera om Stepan Bandera från nazikollaboratör till ledare för nationell befrielse, och ett nationalgarde upprättas där de högherextrema kampgrupperna kan ingå för att ge dem officiell legitimitet.

På många håll i landet angriper fascisterna misshagliga personer, misshandlar och dödar dem varefter kränkningen läggs ut på internet för att skrämja andra. En TV-chef misshandlas av en parlamentsledamot för Svoboda med anhängare; TV-chefen avskedades, varefter parlamentsledamoten fortsätter med att misshandla sina kollegor utan att något händer.

Särskilt misshandlades folk från kommunistpartiet, men ännu mer förföljs vänsterpartiet Borotba som stått i opposition mot Janukovitj; samtliga dess kontor invaderades, medlemsförteckningar beslagtogs, medlemmar misshandlades och dödades samt arresterades av polis på genomskinliga grunder. Medlemmar i Janukovitjs parti attackeras också men inte lika systematiskt, särskilt attackeras de politiker som ställer upp i val.

Attacken mot krimdemonstranterna på väg hem

En händelse som fick stor betydelse för utvecklingen var attacken på 300 demonstranter på väg hem till Krim 20 februari efter att ha demonstrerat för den folkvalde presidenten i Kiev. Ett tusental aktivister från Högra sektorn och likasinnade stoppar busskonvojen, misshandlar passagerarna med påkar och sätter en av bussarna i brand – varefter händelsen läggs ut på internet samtidigt som fascisterna skryter om det i sina publikationer. Rykten om dödade kan dock inte bekräftas i kaoset.

Denna händelse är inte längre en konfrontation mellan ordningsmakten och upprorsmakare; istället visar det att vem som helst som sätter sig upp mot den nya makten kan drabbas. Följaktligen reagerade många Krimbor starkt på händelsen; snabba initiativ togs till en folkomröstning om anslutning till Ryssland, vilket i kraft av ryska truppers närvaro på Krim snabbt blev ett faktum.

Något annat än en fascistisk statskupp?

Trots detta myckna våld utövat av fascistiska grupper släppte aldrig regeringens majoritet greppet om utvecklingen, och har inte gjort det senare heller. Kärnan i dess politik är inte nationalism eller förtryck av minoriteter, utan genomförande av den nyliberala agendan.

Dessa politiker dominerade scenen redan på Majdan. Till skillnad från upproren i Kairo eller Madrid styrdes agendan i Kiev av Jatsenjuks parti Fäderneslandet och Klitsjkos parti Udar med fascistpartiet som samarbetspartner. Det skedde via storbildsskärmar där endast förhandscensurerade budskap tilläts, en kontroll som också gällde framför skärmarna – exempelvis rensades krav på likalön för män och kvinnor bort. Fascisterna dominerade aldrig torget innan våldsamheterna började, deras demonstrationer samlade som mest ca 15.000 gentemot de allmänna anti-Janukovitj-demonstrationerna med hundratusentals

deltagare. Det var först när de fascistiska kampgrupperna kunde ses som skydd mot polisen som de fick ett större stöd.

Åtskilligt av det fascistiska tankegodset fick dessa också ställa åt sidan för att tolereras av Fäderneslandet och Udar. Trots att Svobodas ledare utnämnts till en av världens främsta antisemiter har agitationen mot judarna snabbt upphört. Istället är det Putin som får inta skurkrollen.

Men om det vore en klassisk, nationalistisk fascistjunta som tagit makten i Kiev hade det varit svårt att genomföra något regeringsskifte. Den direkta inblandningen med hjälp av politiker från väst på besök på upprorstorget och det omfattande ekonomiska stödet med miljardbelopp som oppositionen drog nytta av hade inte kunnat genomföras lika lätt som nu skedde.

Inte heller är kupp en helt träffande benämning, eftersom otvivelaktigt stora delar av befolkningen var inblandade. En sådan tolkning vore folkföraktande; den fråntar deltagande vanliga människor deras roll som handlande subjekt, oavsett om man syftar på revolten på Majdan eller motrevolter på Krim eller i Donbass. Varken de fascistiska kampgrupperna eller de fem miljarder dollar som USA har satsat på regimförändring (eller motsvarande ryskt stöd till revolten i Donbass under våren) är det avgörande, det är istället den spontana uppslutningen från hundratusentals människor även i livsfarliga situationer. Både Euromaidan och Antimaidan fick detta stöd för att ockupera torget, för att bistå med mat, sjukvård och transporter, eller när babusjkor från östra Ukraina med sina bara händer ställt sig framför och hindrat Kievregeringens stridsvagnar.

Det är denna folkliga dynamik som är särskilt väsentlig att lyfta fram om det ska vara möjligt att förstå hur de politiska problemen ska kunna lösas. Det som skett är ett nyliberalt odemokratiskt maktövertagande med hjälp av fascistiska våldsutövande grupper mot gällande författning, och med EU:s och USA:s uppbackning. Gentemot detta odemokratiska maktövertagande har Antimaidans

folkliga protester uppstått som även det har haft fascistiska inslag om än inte lika välorganiserat, samt uppbackning från Ryssland. Protester som fick genomslag på Krim men inte lika omfattande i östra och södra Ukraina som det fanns förhoppningar om hos en del av upprorsmakarna.

Den nyliberala politiken är huvudproblemet

Fokuseringen på vilka som är fascister i regeringen har emellertid lett till att de som verkligen styr den auktoritärt nyliberala politiken slipper undan – statsminister Jatsenjuk och inrikesminister Avakov från Fäderneslandet, chefen för säkerhetstjänsten Nalavjenko från Udarm, eller Porosjenko själv och ledande politiker från hans parti. Det är de som har drivit fram ett inbördeskrig mot sitt eget folk genom sin vägran att göra de minsta kompromisser.

Det var de som röstade igenom avskaffandet av ryskan som myndighetsspråk. Det var de som röstade igenom en regering utan företrädare från den östra rikshalvan. Det var de, inte minst, som röstade igenom en hårdför och impopulär nedskärningspolitik som i synnerhet skulle drabba just denna östra rikshalva. När oppositionens kandidater i valet attackerades med våld var det de som nöjde sig med att ge skydd till sina egna partikamrater. Deras guvernör i Dnjrpropetrovsk Kolomoskij satte helt öppet ett pris på en miljon dollar på en av presidentkandidaternas huvud varpå kandidaten utsattes för ett bombattentat och tvingades lämna landet. Det var den av en nyliberal Udarmpolitiker ledda säkerhetstjänsten som förföljde Borotbapartiet och drev det under jorden.

Den nyliberala strategin har varit att använda alltmer välutrustade fascistiska kampgrupper mot oppositionen mot sin egen impopulära politik. Det har varit en riskfylld strategi. Högra sektorn och andra fascistgrupper har upprepade gånger hotat regeringen med våld, och också krävt straffrihet vid sina egna uppgörelser. Regeringen har ibland försökt balansera genom åtal mot de mest

godtyckligt våldsamma och inordning av resten i statsapparaten, eller, i 29 fall, genom att ge dem parlamentsposter som representanter för de nyliberala partierna.

Strategins risker

Möjligheten för konflikt mellan nyliberaler och fascister är inte försumbar. I augusti gick högerextremister till öppen attack mot regeringens poliser vid Mukatjevo vid Ukrainas västgräns. Den 31 augusti uppmanade de till protester mot Minsk 2-avtalet, som blev våldsamma: 138 personer skadades och tre soldater som skyddade parlamentet dödades i en granatattack. Attacken fick regeringen att agera; den tidigare koalitionspartnern Ljasjko från Radikala partiet åtalades för våld mot fångar som han ägnat sig åt i ett TV-program. Men på landsbygden kan Högra sektorns kampgrupper härja ostörda, till skydd för regeringens politik. Således är det dessa som genomför den blockad mot Krim som håller på att ruinera bönderna i Khersonprovinsen. (en politik som sedan regeringen gjorde till sin, red anmärkning)

Regeringens beroende av fascister ses i ökande grad som ett problem i väst. USA:s mest inflytelserika tankesmedja i utrikesfrågor, Council of Foreign Relations, publicerade den 8 oktober en artikel, Vintern kommer och det gör också Ukrainas högerextremism. Artiklen varnar för det växande våldet kopplat till den snabbt sjunkande levnadsstandarden. Och USA:s kongress har förbjudit stöd till Azovbataljonen, en av de formellt Kievtrogna förband som bekämpar separatisterna i Donbass.

Under de senaste månaderna har fascisterna ökat pressen mot regeringen, och manat till ”en ny fas i revolutionen”. Regeringens popularitet är i bottenläge med stöd från 11 procent. Det skulle vara lätt, menar artikeln från Council of Foreign Relations, att starta en våldsspiral som kan sopa bort Ukraina som land. Särskilt pekar artikeln ut den tidigare presidenten Timosjenko, och den

åtalade Ljasjko, som tänkbara bråkmakare. Artikeln avslutas med en uppmaning till civila hjälpsändningar istället för mer vapen.

Det är tydligt att det inte finns några enkla lösningar, vare sig på kort eller lång sikt. Hjälpsändningar är förstås mer konstruktivt än det USA har bidragit med tidigare: militär träning, samt propaganda för nyliberalism och kapning av banden till Ryssland. Även om Ukraina skulle bli medlem i EU kommer problemen att förvärras: EU-periferin har bara löst sina problem med stenhårda nedskärningar och emigration. Lettland löste sina med att var femte emigrerade, för Ukraina skulle detta innebära nio miljoner personer. Och den vägen torde vara stängd.

Tord Björk

redaktör för Ukrainabulletinen

Sedan artikeln skrevs har problemet förvärrats på olika sätt. Högerextremister överfaller romska läger med dödsfall till följd i olika delar av landet, stormar domstolar och kommunfullmäktige för att med våld kränka ledamöter och genomdriva sin vilja. Artiklar även i västmedier uppmärksammar de ökande problemen medan konflikten i Östra Ukraina trappats upp av de högerextrema grupperna på samma sätt som gentemot Krim. Alla ekonomiska band kapas genom högerextrema sabotage och ockupation av järnvägslinjer, en politik som sedan regeringen gjorde till sin egen till skada för alla på bägge sidor av konfliktlinjen. Konflikten med Ryssland fortsätter, Ukraina ges alltmer militärt stöd från väst samtidigt som västvärldens hårda åtstramningspolitik genomdrivs och ökar misären för invånarna.

I februari 2017 sökte Aktivister för fred skapa uppmärksamhet kring den humanitära katastrofen i Östra Ukraina och oförmågan att sätta samma prss på alla parter att inte minst lösa problemen för civilbefolkningen:

<https://aktivisterforfred.wordpress.com/2017/02/19/debatt-stoppa-den-humanitara-katastrofen-i-ostra-ukraina/>

I ett pressmeddelande skrev organisationen: ”Förr eller senare blir det tvingande nödvändigt att förhålla sig praktiskt till den nödlidande lokalbefolkningens behov och ställa det rimliga kravet om att inte bara Ryssland ska leva upp till Minsköverenskommelsen utan också Ukraina. Aktivister för fred arbetar för att det ska bli så snart som möjligt.”

<https://aktivisterforfred.wordpress.com/2017/02/21/pressmeddelande-sverige-maste-bryta-med-humanitara-passiviteten-i-ukrainakonflikten/>

Uppmaningen om att kräva att alla parter levde upp till Minskavtalet blev i praktiken från svensk och

Uppmaningen om att kräva att alla parter levde upp till Minskavtalet blev i praktiken från svensk och västs sida ensidiga krav på Ryssland och att situationen för civilbefolkningen förvärrades när inga krav ställdes på Ukraina att leva upp till sin del av överenskommelsen om att förbättra för civilbefolkningen socio-ekonomiskt. I mars 2021 gick ukrainska regeringen istället ut med att med våld och inte med hjälp av Minskavtalet lösa konflikten. Samtidigt skickar USA och andra västländer alltför vapen och militära instruktörer till landet. Sverige bidrar också med militär för att utbilda ukrainska militären och 250 miljoner årligen i ekonomiskt stöd.

Alla vänsterpartier har sedan länge förbjudits i landet och när den tidigare folkmajoriteten lyckas samlas sig kring ett nytt parti med stöd från en fjärdedel av befolkningen fångas dess ledning. Oppositionella medier stängs ner. Medan detta skrivs så har Ryssland erkänt utbrytarrepublikerna och går in med militär för att skydda dem vilket är ett brott mot Minskavtalet och därmed ett brott mot en FN resolution och folkrätten. Ryssland motiverar sitt agerande med att Minskavtalet aldrig följts av Ukraina vilket lett till ett sluttande plan där osäkerheten för

invånarna i Donetsk och Lugansk försämras år från år trots löften om motsatsen. Eftersom Ukraina betraktat utbrytarrepublikerna som redan invaderade av Ryssland blir det inte lika lätt att påstå att först nu invaderas upprorsnästena.

För den som önskar mer information om vad som hänt i Ukraina sedan maktskiftet är bloggen Hans lilla gröna en bra källa. Mycket av det händelseförlopp som beskrivs i ovanstående artikel har tagits upp på bloggen av dessa skribent Hans Wåhlberg som under långa tider bott i Ukraina. Det är inte bara den militära och geopolitiska situationen som är prekär utan också den politiska.

Wåhlberg tar upp att president Zelenskij har misslyckats med att hålla sitt löfte att bekämpa den frätande korruptionen: “Den 14 oktober publicerades den årliga Rule of Law Index för 2021 som placerade Ukraina på 115:e plats av 139 länder (föregående år 110 av 128). Det är alltså inte många länder som har värre korruption än Ukraina. Värst är det inom den juridiska makten, polisen och militären.” Artikeln refererar till skarp kritik från västliga källor “Enligt European Court of Auditors korruptionsrapport från september i år är det samma problem för ekonomin under åren 2016–2020 som det var före Euromajdan 2014. Dvs. korruptionen, misstron mot domstolarna samt statliga monopol (och förstatliganden av privata företag).”

Händelserna under 2021 laddade upp för den konflikt som nu alltmer blommat upp. I februari började Zelenskij attack på sina främsta politiska rivaler Viktor Medvedtjuk och Petro Porosjenko. I februari utfärdade president Zelenskij, via det Nationella Säkerhets- och Försvarsrådet, ett dekret som förbjöd tre tv-kanaler att sända. Dessa ägdes av oppositionspolitikerna Taras Kozak och, enligt ukrainska media, Viktor Medvedtjuk som också är ledare för Oppositionsplattformen – För Livet. Motiveringen var ytterst att dessa skulle finansierat ”terrorism” och försett de självutropade republikerna i Donbass med kol. Bara veckor dessförinnan hade Oppositionsplattformen – För Livet i en opinionsmätning visat sig vara största partiet med drygt 23 % sympatisörer i mätningen. Medan presidentens parti Folkets

Tjänare, som fick egen majoritet i parlamentet i valet 2019, istället hade sjunkit till knappt 21 %. En störtdykning i jämförelse med de nära 60 % av parlamentsplatserna partiet fick efter valet.

Det Nationella Säkerhets- och Försvarsrådet som är ett organ under presidenten som fått ökade legala befogenheter efter augusti 2014. Det kan besluta om sanktioner mot privatpersoner om de ägnat sig åt ”terroristaktiviteter”, vilket tolkats lite fritt. Redan 2019 satte rådet in sanktioner mot Medvedtjuk efter att han anklagades för att ha föreslagit att Donbass gavs en autonom ställning inom Ukraina, i samma anda av mer federalt styre som Minskavtalet också öppnar för men Ukraina i praktiken motarbetar. Detta tillsammans med de lösliga påståenden om finansiering av separatistrepublikerna Donetsk och Luhansk.

I mars månad 2021 togs Medvedtjuk in för förhör av ukrainska säkerhetstjänsten SBU (numera SSU) om anklagelserna för högförräderi. Riksåklagaren Iryna Venediktova auktoriserade anklagelserna i maj mot både Medvedtjuk och i oktober tillfogade hon anklagelser om en konspiration, tillsammans med företrädare för Petro Porosjenkos regering, om att köpa kol från gruvor i separatistkontrollerade områden i östra Ukraina för att på så sätt hjälpa separatisterna i de självutropade republikerna Donetsk samt Luhansk ekonomiskt. Något som fick Porosjenkos parti Europeisk Solidaritet att reagera häftigt. Wählberg skriver: ”Zelenskijs dråpslag mot Medvedtjuk och indirekt dennes parti Oppositionsplattformen För Livet sveper alltså på köpet även med den före detta presidenten, och tillika Zelenskijs politiska rival, Petro Porosjenko.”

<https://hanslillagrana.blogspot.com/2021/10/zelenskijs-attack-mot-medvedtjuk-och.html>

Samtidigt med attackerna på oppositionspartiet och större medier samt nedstängning av närmare 500 privata hemsidor skärpte Nationella säkerhetsrådet tonläget mot utbrytarrepublikerna och Krim. Alla kontakter med speratisterna och Ryssland

straffas med sanktioner och ses på som samröre med terrorister trots att Minskavtalet ingåtts av Ukraina med upprorsmakarna för att lösa konflikten för att sedan aldrig följas upp. Samtidigt med repression mot inhemska oppositionen ökade Ukrainiska upptrappningen längs kontaktlinjen i Östra Ukraina och till Krim. Något som uppfattas som ett reellt hot att fortsätta att aldrig uppfylla Minskavtalet så att situationen för lokalbefolkningen underlättas utan istället förlita sig på alltmer vapen och militär hjälp från väst för att lösa konflikten med våld.

Den olösta konflikten i Östra Ukraina är inbäddad i en nedåtgående ekonomisk spiral för Ukraina som från att tidigare ha varit rikare än Vitryssland/Belarus vid Sovjetunionens upplösning idag är hälften så rikt och nu är Europa fattigaste land på lägre nivå än många länder i Syd. Den ukrainska regeringens protesterar mot ryktespridningen från USA och närstående västländers sida om en förestående rysk invasion. Den skadar landet ekonomiskt och leder till förluster på flera miljarder dollar. För befolkningen i Östra Ukraina där industrin var i hög grad integrerad med ryska ekonomin blev Euromajdan en ekonomisk, politisk och militär katastrof som aldrig tycks ta slut. EU:s ovilja att diskutera följderna av associationsavtalet för handeln med Ryssland i trepartsamtal mellan EU, Ukraina och Ryssland fick mycket negativa följder inte minst i Östra Ukraina.

En av de mest centrala händelserna i skeendet är om maktskiftet 2014. Der Spiegel gjorde en omfattande granskning med hjälp av intervjuer med alla centrala personer på bägge sidor av konflikter I sitt tryckta nummer I samband med årsdagarna 2015 som mycket av ovanstående artikel bygger på. Der Spiegel granskade också om maktskiftet skedde demokratiskt enligt konstitutionen eller inte. Den finns tillgänglig på nätet:

I sin granskning av maktskiftet kunde Der Spiegel visa att det skett i brott mot konstitutionen. De konstaterade att "Rent juridiskt sett" har Putin rätt. Tidningen skriver: "De som hoppades att Janukovitj frivilligt skulle avgå med tanke på

utvecklingen blev dock besvikna. Janukovitj talade från en okänd plats på lördagen och förklarade alla beslut som tagits mot honom och hans regering som ”olagliga”. Maktskiftet som ägde rum var en ”kupp”. Uttalandet kom 22 februari när oppositionen tagit makten i Kiev efter att regeringssidan uppfyllde det internationella avtalet som ingicks mellan Janukovitj, tre oppositionspartier och EU ministrar. Den sittande regeringen drog undan säkerhetsstyrkor från regeringskvarteren och parlamentet men de högerextrema beväpnade grupperna tog då över och oppositionspartierna bröt avtalet genom att låta det ske vilket gjorde att de med våld och våldshot kunde komma till makten omedelbart. Janukovitj flydde efter oppositionens brott mot sina löften om en ordnad övergång och det reella maktövertagande av det statliga våldsmonopolet med hjälp av oppositionens beväpnade grupper. Han förklarade dock från säker ort att han inte kommer att avgå, han är den valda presidenten. Som svar antogs i Radan en resolution 23 februari 2014 som överförde makten från Janukovitj till Turchinow.

Der Spiegel skriver:

“Enligt resolutionen sker maktöverföringen från Janukovitj till Turchinov, med omedelbar verkan, ”i enlighet med artikel 112 i Ukrainas konstitution” och för att Janukovitj ”har dragit sig tillbaka” från att utöva sina konstitutionella befogenheter.

Enligt den nuvarande ukrainska konstitutionen (artikel 108) kan presidentens mandatperiod endast avslutas i förtid av fyra skäl: på grund av avgång, av hälsoskäl, under riksrettsförfarandet eller om den sittande makthavaren dör.

Kraven för avsättning från tjänst enligt artikel 111 är uppfyllda om det föreligger ett fall av ”högförräderi” eller annat brott. Sedan ska, på begäran av riksdagen, en utredningskommission bildas och även författningsdomstolen involveras i granskningen. Radan kan endast avsätta presidenten från sitt ämbete med tre fjärdedelars majoritet när sådana granskningsförfaranden anser att villkoren för avsättning från ämbetet är uppfyllda.

Men ett sådant förfarande för riks rätt enligt artikel 111 fanns inte lördagen den 22 februari. Resolutionen från Rada av den 23 februari hänvisar inte till artikel 111, utan till artikel 112. Denna anger dock bara att i händelse av en tidig uppsägning av presidentskapet av skäl som anges i artiklarna 108 till 111 (död, avgång, sjukdom , avsättning från ämbetet) befogenheter tillkommer parlamentets talman i avvaktan på valet av en ny president.

Skälet till riks rätt som ges i resolutionen, nämligen att Janukovitj ”dragit sig tillbaka” från maktutövningen, finns inte med i de relevanta artiklarna 108 till 111 i konstitutionen.

Slutsats: Om man ser på förändringen av presidentskapet i Ukraina ”ur en rent juridisk synvinkel” så har Putin rätt.”

<https://www.spiegel.de/politik/ausland/ukraine-faktencheck-putin-und-der-legitime-praesident-a-957238.html>

Det är värt att notera att kravet om riks rätts förfarande var inte uppfyllt och inte heller att den tre fjärdedelsmajoritet som krävdes för att ett sådant förfarande skulle riktat mot den folkvalda presidenten skulle vara giltigt enligt konstitutionen heller var uppfyllt. Trots våld och hot om våld mot den tidigare folkvalda majoriteten som gjorde att många flydde eller bytte sida efter misshandel i det av våldsamma högerextrema grupper omringade parlamentet uppnåddes inte detta krav. Det ukrainska parlamentet röstade bort Janukovitj med 328 av totalt 450 röster.

Aktivister för fred fortsätter att fokusera på civilbefolkningens behov och följderna av den ekonomiska modell som landet följer genom EU-anpassningen. Vi stödjer också den ukrainska pacifiströrelsens uttalande:

Människorna i vårt land och hela planeten är i livsfara på grund av kärnvapenkonfrontationen mellan civilisationerna i öst och väst. Vi måste stoppa

uppbyggnaden av trupper, ansamlingen av vapen och militär utrustning i och runt Ukraina, det vansinniga slösandet av skattebetalarnas pengar in i krigsmaskinen istället för att lösa akuta socioekonomiska och miljömässiga problem. Vi måste sluta hänge oss åt de grymma nyckerna från militära befälhavare och oligarker som tjänar på blodsutgjutelse.

Den ukrainska pacifiströrelsen fördömer Ukrainas och Natos medlemsländers förberedelser för krig med Ryssland. Vi kräver global nedtrappning och nedrustning, upplösning av militära allianser, eliminering av arméer och gränser som splittrar människor.

Vi kräver en omedelbar fredlig lösning av den väpnade konflikten i östra Ukraina, runt Donetsk och Luhansk, på grundval av:

1. absolut efterlevnad av en vapenvila av alla pro-ukrainska och pro-ryska kombattanter och strikt efterlevnad av åtgärds paketet för genomförandet av Minsk-avtalen, godkänt av FN:s säkerhetsråds resolution 2202 (2015);
- tillbakadragande av alla trupper, upphörande av alla leveranser av vapen och militär utrustning, upphörande av total mobilisering av befolkningen för krig, upphörande av krigspropaganda och fientlighet mellan civilisationer i media och sociala nätverk;
- genomföra öppna, inkluderande och heltäckande förhandlingar om fred och nedrustning i form av en offentlig dialog mellan alla statliga och icke-statliga parter i konflikten med deltagande av fredsvänliga aktörer från det civila samhället;
- förankring av vårt lands neutralitet genom Ukrainas konstitution;
- garantera den mänskliga rätten till samvetsvägran mot militärtjänstgöring (inklusive vägran att utbildas för militärtjänstgöring), i enlighet med artikel 18 i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter och punkterna 2, 11 i den allmänna kommentaren № 22 i FN:s kommitté för mänskliga rättigheter.

Krig är ett brott mot mänskligheten. Därför är vi fast beslutna att inte stödja någon form av krig och att sträva efter att avlägsna alla orsaker till krig.

1 februari 2022, <https://worldbeyondwar.org/statement-by-the-ukrainian-pacifist-movement>

Tord Björk 22 februari 2022